
This is the **published version** of the bachelor thesis:

González Baños, Raquel; Arís Redó, Nuria, dir. Situació d'aprenentatge a educació infantil sobre el consum responsable a partir d'un problema socialment rellevant: l'explotació laboral infantil. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2023. (Grau en Educació Infantil)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/298783>

under the terms of the license

FACULTAT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ

Grau en Educació Infantil

TREBALL DE FI DE GRAU

Curs 2023-2024

Situació d'aprenentatge a educació infantil sobre el consum responsable a partir d'un problema socialment rellevant: l'explotació laboral infantil

Raquel González Baños

TUTOR/A

Núria Arís Rodó

Departament de Didàctica de les Ciències Socials

Barcelona, convocatòria de juny

Universitat Autònoma
de Barcelona

Resum del contingut:

El present Treball de Fi de Grau (TFG) pretén dissenyar i implementar una situació d'aprenentatge, dins del context educatiu formal, per abordar el consum responsable a partir d'una qüestió socialment rellevant: l'explotació laboral infantil.

El treball es divideix en dues parts, el qual s'inicia amb un treball de camp exhaustiu per desenvolupar un marc teòric complet que serveixi com a eina clau per, posteriorment, implementar activitats d'ensenyament-aprenentatge relacionades amb els fenòmens que es volen treballar.

La intervenció s'ha dut a terme amb un grup d'infants d'I5 d'una escola pública de Mollet del Vallès. Els resultats obtinguts evidencien els aspectes socials i cognitius que suposa el fet de treballar a partir de qüestions socialment vives a educació infantil.

Resumen del contenido:

El presente Trabajo de Fin de Grado (TFG) tiene como objetivo diseñar e implementar una situación de aprendizaje, dentro del contexto educativo formal, para abordar el consumo responsable a partir de una cuestión socialmente relevante: la explotación laboral infantil. El trabajo se divide en dos partes, comenzando con un exhaustivo trabajo de campo para desarrollar un marco teórico completo que sirva como herramienta clave para posteriormente implementar actividades de enseñanza-aprendizaje relacionadas con los fenómenos que se desean abordar. La intervención se ha llevado a cabo con un grupo de niños de I5 de una escuela pública de Mollet del Vallès. Los resultados obtenidos evidencian los aspectos sociales y cognitivos que supone trabajar a partir de cuestiones socialmente vivas en educación infantil.

Abstract:

The present Final Degree Project (TFG) aims to design and implement a learning situation within the formal educational context to address responsible consumption through a socially relevant issue: child labor exploitation.

The project is divided into two parts, starting with comprehensive fieldwork to develop a complete theoretical framework that serves as a key tool for subsequently implementing teaching and learning activities related to the phenomena to be addressed.

The intervention has been carried out with a group of children in I5 from a public school in Mollet del Vallès. The results obtained highlight the social and cognitive aspects involved in working with socially relevant issues in early childhood education.

«Cal aprendre Història i Ciències Socials, perquè no ens robin el futur»
(A. Santisteban – J. Pagès, 2011)

ÍNDEX

1. Justificació	5
2. Objectius	6
3. Contextualització	6
4. Marc teòric	7
5. Projectes i recursos existents	15
6. Metodologia	15
7. Programació	16
8. Resultats i reflexions sobre la intervenció	24
9. Conclusions	26
10. Referències bibliogràfiques	28
11. Annexos	31
Annex 1: Imatges intervenció	31

1. Justificació

L'escola, com a reflex de la societat, una societat afectada per múltiples fenòmens altament complexos, ha d'abordar problemes globals que afecten directa o indirectament la vida dels infants. En aquest sentit, l'alumnat ha de poder comprendre l'impacte que tenen aquests fenòmens per tal d'adquirir una visió crítica, formar una opinió subjectiva i actuar conseqüentment. Per aquestes raons, aquest Treball de Fi de Grau té el propòsit de portar a terme el disseny i l'aplicació d'una situació d'aprenentatge en què s'aborda un problema socialment rellevant, l'explotació laboral infantil, amb la finalitat de formar ciutadans/es compromesos/es amb el paper que tenen en la construcció d'un món més sostenible i igualitari a partir del consum responsable. Per fer-ho, el treball de camp serà un mètode essencial per poder desenvolupar un marc teòric complet, el qual serà una eina clau per, posteriorment, posar en pràctica l'ensenyament-aprenentatge dels continguts del medi social relacionats amb la qüestió socialment viva, seguint una metodologia globalitzadora i significativa durant tot el procés pràctic.

Personalment, aquest tema em sembla interessant perquè dins de l'àmbit de l'educació infantil, en moltes ocasions, es deixa de banda els continguts socials. Des d'edats primerenques és positiu tractar temes controvertits per fomentar un aprenentatge en valors, la resolució de problemes i la formació d'una personalitat equilibrada i competent. En concret, treballar l'explotació laboral infantil em genera motivació perquè ho veig com una oportunitat per tal que l'alumnat conegui altres realitats del món amb les que poden empatitzar, ja que són infants iguals que ells, però aquests es troben en un context vital totalment diferent. Alhora, en lligar la temàtica amb el consum responsable es fomenten hàbits i accions sostenibles amb una raó de pes sobre allò que s'amaga darrere (l'explotació laboral infantil). Fet que ajuda els infants a entendre millor la importància de dur a terme accions èticament responsables.

PARAULES CLAU: problema socialment rellevant, aprenentatge globalitzat, explotació laboral infantil, consum responsable

2. Objectius

Objectius generals:

- Dissenyar i aplicar una situació d'aprenentatge sobre l'explotació laboral infantil com a problema socialment rellevant a l'aula d'infantil
- Fomentar el consum responsable amb els infants d'educació infantil

Objectius específics:

- Considerar aportacions pedagògiques sobre les ciències socials a educació infantil

- Indagar el mètode d'ensenyament-aprenentatge dels problemes socialment rellevants a educació infantil
- Definir l'explotació laboral infantil com a problema socialment rellevant a la societat
- Conèixer mètodes de consum responsable i valorar el seu impacte a educació infantil

3. Contextualització

El context on s'implementarà la proposta és a l'escola Sant Jordi, institució de caràcter públic depenent del Departament d'Ensenyament i ubicada a Mollet del Vallès. És un centre de doble línia educativa que contempla a més de 400 alumnes repartits entre les titularitats del segon cicle d'educació infantil i primària, excepte el curs d'I3 que només compte amb una línia a causa de la baixa natalitat que s'ha experimentat els darrers anys.

Respecte a l'alumnat, trobem que a infantil el 17,54% tenen nacionalitat estrangera. A més, les famílies del centre tenen una ocupació relacionada amb la indústria i el sector de serveis, fet que situa el seu caràcter socioeconòmic com a mitjà baix.

La llengua que predomina a la vida familiar dels alumnes és el castellà, mentre que el català és gairebé inexistent en els contextos quotidians i informals de fora del centre.

(Pla Lingüístic, 2023)

Pel que fa a l'aula on s'aplica la proposta d'intervenció, aquesta correspon a un grup d'I5 format per vint-i-quatre infants. Gairebé la meitat de l'alumnat prové de famílies procedents d'altres indrets de fora d'Espanya, fet que provoca que a l'aula hi hagi una gran interculturalitat. En general, la majoria del grup és bastant participatiu, curios i té moltes ganes d'aprendre. El seu ritme de treball és bo i això facilita el fet de conduir força bé la classe. Tot i això, hi ha individualitats que cal tenir en compte, ja que en molts moments això demana reconduir l'activitat. A banda, les famílies són poc participatives i no s'involucren gaire amb les propostes que promou l'escola per fer conjuntament. No obstant això, sempre que es demana portar material o fer alguna tasca a casa sí que es veu un cert interès.

El projecte pedagògic segueix una metodologia activa i globalitzadora en la qual l'ensenyament neix d'una interacció igualitària i horitzontal entre l'alumne, el docent i el contingut d'aprenentatge. La dinàmica emprada és motivadora, participativa, activa, de descoberta de l'aula i l'entorn amb l'objectiu que l'alumnat pugui desenvolupar les diferents àrees curriculars. L'aprenentatge es fa des d'una mirada propera a la realitat dels infants i els seus coneixements previs per tal que tinguin un procés educatiu més significatiu. Per acabar, el principi d'inclusió és un pilar fonamental en les bases

educatives de l'escola perquè es contempla la diversitat com una realitat inherent i positiva en tot l'alumnat. En aquest sentit, el respecte i la consideració per les diferències individuals es fa des d'un tractament adequat del ritme evolutiu i de les capacitats de cada alumne/a.

4. Marc teòric

4.1 Les ciències social a educació infantil: aportacions pedagògiques en la contribució d'un aprenentatge contextualitzat, significatiu i global

Al llarg dels anys, la didàctica de les ciències socials ha experimentat una sèrie de canvis que han suposat una revolució en els paradigmes de referència en l'ensenyament-aprenentatge de la disciplina. Així mateix, l'enfocament metodològic és cada cop més obert i s'allunya del model descriptiu i conceptual basat en la transmissió de coneixements cronològics i espacials. Aquest fenomen té una relació directa amb els criteris de selecció dels continguts, cada cop més competencials, significatius i contextualitzats. En un segle en què els fets històrics i socials provoquen transformacions constants del passat i el present, les ciències socials han de convertir-se en una disciplina de pes per poder oferir una educació més justa i democràtica als infants. (Pagès i Santisteban, 2013).

Aquest enfocament crític de les ciències socials té el seu origen a principis del segle XX, moment històric en el qual les teories progressistes de Dewey (1916; 1933) començaven a tenir força en l'àmbit educatiu de l'època. L'autor posa de manifest la importància de vincular els processos acadèmics amb l'àmbit dels processos socials i de la vida associativa, per tal de promoure la col·laboració activa i democràtica de la societat. Respecte a les ciències socials, Dewey proposa que l'educació ha de tractar problemes reals. En aquest sentit, l'alumnat ha d'interpretar i resoldre problemes pràctics per així desenvolupar el que ell anomena pensament "reflexiu". El pedagog defensa que això els dota d'eines i recursos per poder afrontar els reptes de la vida democràtica.

(González, 2001)

Vigotsky també va ser un gran influent educatiu de l'època amb les seves teories d'aprenentatge d'un model constructivista social. Aquest defensa que el coneixement és un procés d'interacció entre l'alumne i el medi social i cultural en el que viu, és a dir, "el nen aprèn mitjançant una construcció del món que ell mateix fa" (Mata, 2018).

D'aquesta manera, el constructivisme social descriu l'aprenentatge com una activitat que ha de ser desenvolupada en contextos funcionals, significatius i autèntics. Seguint en aquesta línia, l'alumnat necessita experimentar conflictes cognitius a partir de circumstàncies que

provoquin un “reacomodament” de les seves estructures prèvies de pensament per assimilar els nous aprenentatges. En aquest sentit, l’individu pot aprendre a canviar la seva visió del món, per ajustar-la a la nova realitat i construir el seu propi coneixement. Per tant, les activitats educatives han d’anar en sintonia amb l’aprenentatge basat en la descoberta, la manipulació de realitats concretes, el pensament crític, el diàleg i el raonament.

(Payer, s. d.)

Anys més tard, a mitjans del segle XX, Freire va fer grans aportacions que han tingut una influència positiva en la didàctica de les ciències social. Per contextualitzar les seves idees, cal esmentar les situacions difícils amb les quals va haver d’enfrontar-se al llarg de la seva vida; des de viure en primera persona el que és la fam fins a ser empresonat per les seves idees revolucionàries i haver d’exiliar-se, successos que sens dubte han incidit en la seva visió del món. Per aquest motiu, les teories de Freire giren entorn de la pedagogia crítica i planteja una “educació problematizadora”, la qual podem trobar a la seva obra “Pedagogia del oprimido” de 1970. L’objectiu d’aquesta és promoure una educació amb la que l’alumnat pugui desenvolupar el seu propi pensament i adquirir una actitud activa davant les circumstàncies i problemàtiques socials. Per això, el mètode d’ensenyament que proposa s’allunya molt de la transmissió de sabers docent-alumne, si no que es basa en el diàleg, la participació activa dels estudiants i una estructura horitzontal d’ensenyament-aprenentatge; “los estudiantes y también los docentes son sujetos activos y, por tanto, están en proceso de construcción y reconstrucción de la historia y eso significa que son capaces de problematizar la realidad y mirar críticamente el mundo.” (Freire, 1970, 1997 citat a Verdeja, 2020, p.56).

La primera vegada que va aplicar les seves teories va ser l’any 1962, a partir d’un programa d’alfabetització acompanyat de la creació dels Cercles de Cultura que va suposar l’aprenentatge de l’escriptura i la lectura d’una part de la població. L’objectiu era generar canvis en les persones per tal que poguessin adquirir un rol participatiu en la societat, així com exercir el dret a vot, i comprometre’s amb els problemes del país.

(Verdeja, 2020).

Freire ens ha deixat un llegat ple d’aportacions significatives en l’àmbit educatiu i, sobretot, en l’aprenentatge de les ciències socials. Les seves idees basades en el diàleg, la construcció de la multiculturalitat i la capacitat crítica de qüestionar les coses, entre d’altres, continuen influint positivament a l’educació activa.

Finalment, Ausubel, a finals del segle XX, va presentar noves explicacions per la teoria de l’aprenentatge significatiu. Aquesta teoria cognitiva mostra els processos que l’alumnat posa en joc per aprendre, essent el propi individu qui genera i construeix l’aprenentatge, és a dir,

l'autor parla d'una teoria constructivista. Així mateix, “el aprendizaje significativo es el proceso según el cual se relaciona un nuevo conocimiento o información con la estructura cognitiva del que aprende de forma no arbitraria y sustantiva o no literal” (Ausubel, 1976, 2002; Moreira, 1997 citat a Guevara i Moreno, 2020).

En relació amb les ciències socials, Ausubel posa de manifest la importància de plantejar situacions problemàtiques del context en el qual es troben els infants i abordar aquest aprenentatge a través de pràctiques educatives significatives. Per aquest motiu, l'educació i, en especial les ciències socials, s'ha d'ensenyar en el transcurs d'un procés que va des de trobar sentit al que s'aprèn fins a comprendre la seva aplicació, tant en situacions acadèmiques com de la vida quotidiana.

(Guevara i Moreno, 2020)

El conjunt de teories exposades han suposat una remodelació de l'aprenentatge i han tingut un impacte positiu en l'àmbit educatiu i, en concret, en la didàctica de les ciències socials. Per aquest motiu, el professorat ha de mostrar coratge per poder portar a l'aula realitats socials i controvèrsies que promoguin l'adquisició de competències socials i ciutadanes, històriques i geogràfiques per tal que l'alumnat pugui tenir un paper democràtic i responsable amb la societat.

Les persones vivim en un món global i complex, però hem de trobar formes de connectar l'ensenyament de les ciències socials amb la vida dels estudiants, amb el que passa fora de l'escola i amb la realitat del nostre entorn pròxim i llunyà, de manera que l'educació pugui convertir-se en una revolució en contra de les injustícies i les desigualtats. (Santisteban, 2018)

4.2 L'ensenyament-aprenentatge dels problemes socialment rellevants

El context on vivim sempre s'ha vist condicionat per diferents esdeveniments i problemàtiques que afecten la humanitat, com ara les guerres, la pobresa, els problemes ambientals, la xenofòbia i l'autoritarisme, entre d'altres. Aquests fenòmens, dins del món de les ciències socials, són catalogats com a problemes socialment rellevants que, tal com defineix Canals (2017):

Ens parlen de conflictes o situacions d'injustícia, d'explotació o d'opressió que afecten determinats grups socials i el territori que habiten, sobre els quals hi ha punts de vista contraposats i que amb el seu estudi es proposa educar per a una ciutadania democràtica (p. 73).

L'objectiu de treballar partint d'aquests problemes és que l'infant pugui adquirir una visió crítica mitjançant la interpretació pròpia de la situació, per posteriorment aplicar alguna acció; ja sigui per conscienciar a la societat, per obtenir un compromís social o per contribuir

positivament amb la causa. Tot i això, cal ser realista i conèixer els límits que com a ciutadans tenim dins d'un món en el que aplicar una solució per erradicar els problemes globals és, en ocasions, impossible. Per aquest motiu, l'aprenentatge dels PSR busquen que l'infant conegui la naturalesa dels problemes, entenent el conflicte com una condició inevitable de la naturalesa humana, però que si es pot analitzar i comprendre les raons que fan que esdevinguin reals i, per tant, prendre consciència de la posició crítica que tenen a través de la comprensió del fenomen, per així poder prendre decisions amb criteri i coneixement de la causa. (Canals, 2017)

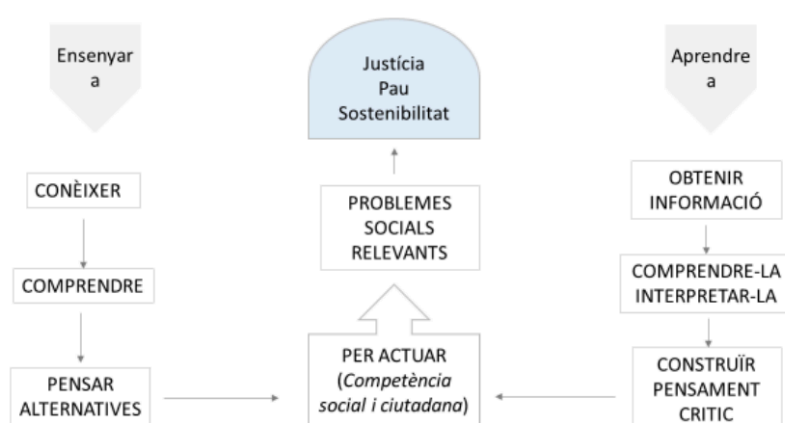
Aquest enfocament competencial basat en problemes es relaciona amb el desenvolupament de la competència social i ciutadana que, per tal que l'alumnat la pugui posar en pràctica, primer ha d'adquirir l'aprenentatge d'aquests tres grans aspectes:

- Espai i temps: per poder comprendre les organitzacions socials passades i actuals, i així orientar el seu futur.
- Pensament social: per aprendre a respectar la diversitat i posa en pràctica les habilitats socials per relacionar-se assertivament amb els altres.
- Ciutadania: per aprendre a desenvolupar una consciència ciutadana per poder relacionar-se i viure en una societat democràtica.

(Pagès i Canals, 2011)

Aquests tres aprenentatges ajuden l'alumnat a comprendre, pensar i actuar davant les realitats socials que es treballen a l'aula a fi d'aconseguir una plena competència social i ciutadana, però abans d'arribar a aquest punt, ha d'adquirir un cert coneixement sobre els problemes socials rellevants. D'aquesta manera, el docent ha de presentar els problemes mitjançant una bona selecció de continguts que girin entorn dels següents criteris: han de ser significatius per l'alumnat, han de tenir un pes per la ciència i s'han de poder traduir en accions socials coherents per contribuir en la millora de la societat i el medi ambient (Canals, 2017)

En aquest sentit, el professorat ha de tenir un gran domini dels continguts a treballar per allunyar-se d'un model de transmissió de coneixement i, en canvi, oferir un aprenentatge competencial basat en un model didàctic crític com el que es mostra a continuació:

FONT: Canals, 2017

A banda, Benejam (1999), ens proposa els conceptes claus que haurien de guiar la selecció de continguts per poder orientar als docents cap a aquest model didàctic crític d'ensenyament-aprenentatge. Aquests conceptes són els següents: identitat i alteritat, racionalitat i irracionalitat, continuïtat i canvi, desigualtat i diversitat, interrelació i conflicte, poder i organització social, i creences i valors. Aquests faciliten la comprensió i interpretació dels PSR i és fonamental afavorir el seu aprenentatge dins d'un context significatiu.

A més, la selecció de continguts a partir dels conceptes socials claus no és contradictòria amb els continguts prescriptius del currículum, sinó que és un recurs que ajuda al professorat en l'ensenyament de les ciències socials des d'una perspectiva que afavoreix la competència social i ciutadana (Canals, 2017).

Canals (2017) també ens planteja l'estudi dels PSR des de tres eixos que s'han de contemplar a l'hora de tractar els problemes a l'aula. Aquests són: el temps històric, l'espai geogràfic i l'educació per a la ciutadania. Plantejar el problema des d'aquests eixos promou els valors, ajuden a explicar el món tal com és i ens mostra de forma concreta la naturalesa dels problemes. Alhora, ha d'anar acompanyat de bones preguntes relacionades amb el tractament de les ciències socials des d'un enfocament interdisciplinari.

Per acabar, és essencial que el professorat plantegi situacions didàctiques que despertin l'interès dels alumnes, que facin emergir problemes i situacions relacionades amb les vides dels nois i noies, per posteriorment, exposar una relació amb problemes socials més globals. Amb això, el grau d'implicació és més alt en la mesura que senten que formen part del problema que s'està tractant a l'aula (Canals, 2017).

Així mateix, és important treballar amb aquest model didàctic crític a educació infantil per situar a l'alumnat en el marc cultural i social en el qual viuen. Contribuir en l'anàlisi, la interpretació i comprensió dels problemes del món transforma el coneixement en un comportament social, responsable i democràtic (Benejam, 1999).

4.3 L'explotació laboral infantil com a problema socialment rellevant

L'explotació laboral infantil és un tipus d'esclavitud contemporània que fa referència a qualsevol tipus d'abús laboral de producció sistemàtica perpetrada per a infants. Aquesta qüestió provoca una vulneració absoluta dels seus drets, greus conseqüències en el seu desenvolupament físic i psíquic, i una privació d'accés a l'escolarització. Aquest problema afecta a més de 160 milions de nens i nenes d'entre cinc i disset anys, essent 1 de cada 10

criatures de tot el planeta víctima d'una situació d'explotació infantil, tal com estima l'Organització Internacional del treball (2021).

Tal com es defineix a l'Article 3 del Conveni núm. 182 de l'Organització Internacional del Treball, les pitjors formes de treball infantil són:

- Totes les formes d'esclavitud, des de la venda i tràfic d'infants fins a la utilització d'aquests en conflictes armats:
- La utilització, el reclutament i l'oferta de nens i nenes per a la prostitució
- La utilització, el reclutament i l'oferta de nens i nenes per al tràfic d'estupefaents
- Treballs que perjudiquen la salut, seguretat i moralitat dels infants

Aquestes formes d'explotació laboral infantil s'agrupen en set tipus: domèstic, servil o forçós, d'explotació sexual amb finalitats comercials, industrials i plantacions agrícoles, al carrer i per a la família. (Guía Didáctica: Trabajando la Infancia, Comercio justo y Explotación Infantil, s.d.)

Les causes principals d'aquest problema mundial estan relacionades amb la pobresa, la marginació social i la captació de xarxes del crim organitzat, per tant, és als països subdesenvolupats on hi ha més infants que viuen sota aquestes circumstàncies. En concret Àfrica ocupa el primer lloc amb 72 milions d'infants que es troben en una situació de treball infantil, seguit d'Àsia i el pacífic que té a 62 milions d'infants en la mateixa situació. (ILO, 2020).

L'explotació laboral infantil la podem considerar com a un problema socialment rellevant perquè, seguint els criteris de selecció de Canals (2017):

- Planteja una situació complexa, plena de causes (polítiques, socials, culturals i ambientals) i conseqüències (socials i morals, físiques i psíquiques, i econòmiques).
- Està condicionada per la ideologia i els interessos dels agents socials que intervenen, ja que la mà d'obra d'un infant surt molt rendible a les empreses. L'organització Anti-Slavery International, exposa que els infants acostumen a treballar i se'ls explota perquè són més dòcils i innocents, més econòmics que els adults i tenen menys probabilitats que exigeixin salaris alts o condicions de treball favorables.
- Tracta una realitat permanent, vigent, emergent i urgent, ja que en l'actualitat són 160 milions els infants que es troben en aquesta situació i, tal com estima UNICEF (2023), 79 milions d'aquests nens i nenes estan realitzant treballs perillosos que posen en risc les seves vides diàriament.

- Es poden fer propostes per resoldre el problema des de diferents vessants, com ara la lluita de les ONG, les organitzacions sindicals internacionals o el compliment dels codis de conducta de les empreses basats en les directrius de l'Organització Internacional del Treball. Alhora l'educació té un gran paper a l'hora de visibilitzar i denunciar aquesta realitat per tal de potenciar els valors i respecte sobre els drets humans.
- Incorpora valors de justícia social perquè diferents figures legislatives com ara el Conveni de l'Organització Internacional del Treball, les Convencions sobre l'Esclavitud de 1926 i 1956, i la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets del nen, busquen la millora de la qualitat de vida dels infants a fi d'evitar i prohibir qualsevol abús sistemàtic, polític, social, laboral i econòmic contra ells.
- Permet l'actuació de la ciutadania, com per exemple, a l'hora d'adquirir productes que certifiquin que no hi ha hagut explotació laboral infantil durant la seva producció o fabricació.

(Guía Didáctica: Trabajando la Infancia, Comercio justo y Explotación Infantil, s.d.)

4.4 L'impacte del consum responsable en la disminució de l'explotació infantil

El consum responsable és aquell que té en compte els criteris de sostenibilitat cultural, ambiental, socioeconòmica i lingüística. Així mateix, un consumidor interessat en aquests criteris integra els següents aspectes en el seu dia a dia:

- Compra verda: pretén reduir el consum excessiu de béns.
- Compra ètica: té en compte les condicions laborals i els drets dels/les treballadors/es que han participat en la cadena de producció de l'objecte.
- Compra social: vol potenciar l'economia de proximitat.

(ASGECO, 2018)

Un consumidor responsable realitza les següents accions que contribueixen positivament a la societat:

- Mantenir i tenir cura dels béns i materials que es compren
- Ser coneixedors de les repercussions socials i ambientals dels béns i serveis
- Donar una segona vida als productes reciclant-los o reutilitzant-los.
- Decidir quin tipus de comerç és més favorable consumir
- Diferenciar la compra per necessitat de la compra compulsiva de béns
- Adquirir productes que certifiquin que no hi ha hagut explotació infantil durant la seva producció o fabricació

(Guía Didáctica: Trabajando la Infancia, Comercio justo y Explotación Infantil, s.d.)

Aquests aspectes guardem una estreta relació amb el comerç just que busca aconseguir una major equitat en el comerç internacional a partir de criteris mediambientals i socials. Tal com va definir l'any 2005 el Parlament Europeu “Las organizaciones de Comercio Justo, apoyadas por los consumidores, están comprometidas activamente, dando su apoyo a los productores, despertando la conciencia pública y luchando para cambiar las normas y prácticas habituales del comercio internacional.” (Guía Didáctica: Trabajando la Infancia, Comercio justo y Explotación Infantil, s.d.)

El comerç just té alguns uns objectius que van en sintonia amb el consum responsable per contribuir en la disminució l'explotació infantil, ja que defensa les condicions laborals dels treballadors, potencia una relació més estreta, personal i informativa entre productors-botigues-productes-consumidors, i garanteix una relació comercial responsable, respectuosa i sense explotació.

Per tant, l'explotació infantil és una realitat que s'amaga darrere de grans cadenes mundials de producció. És per aquest motiu que el consum responsable té una relació directa amb aquest problema que afecta milions d'infants del món. Treballar-ho alhora permet visibilitzar una realitat emergent que pot influir en la consciència col·lectiva i individual dels infants. A més, el consum responsable també posa en pràctica diferents maneres més sostenibles de produir sense generar efectes adversos que, en aquest cas, puguin atemptar contra els drets humans. A part, fomenta l'ús responsable dels productes, posant en joc els conceptes de reutilització i reciclatge.

5. Projectes i recursos existents

El principal recurs que m'agradaria destacar com a font d'aprenentatge i inspiració per dur a terme aquesta temàtica és la Guia Didàctica anomenada “Treballant la infància: comerç just i explotació infantil”, la qual ha estat realitzada per l'entitat Setem de la Comunitat Valenciana. Aquest document dedica una gran extensió de les seves pàgines al desenvolupament teòric dels continguts i conceptes relacionats amb l'explotació infantil i el comerç just. A més, a les darreres pàgines es despleguen un ventall d'activitats per a treballar a l'aula, recursos audiovisuals, imatges, pel·lícules d'interès i pàgines webs per ampliar el coneixement sobre el tema.

També m'ha servit com a recurs el projecte “Dale la Vuelta” d'Angeles Abelleira. Aquest és un projecte d'educació per treballar el consum a l'etapa d'educació infantil i ofereix diferents recursos; a

través de contes, de l'àmbit artístic, construccions, etc. A part, també proporciona pàgines webs, articles i blogs complementaris per enriquir els continguts d'aprenentatge.

6. Metodologia

La metodologia que seguiré per treballar el tema serà interactiva i es relaciona amb l'aprenentatge basat en problemes. Aquesta es desencadenarà al llarg d'una situació d'aprenentatge per facilitar l'adquisició de coneixements sobre la temàtica escollida i generar motivació a l'alumnat.

A més, s'utilitzaran estratègies metodològiques relacionades amb l'aprenentatge cooperatiu i l'aprenentatge entre iguals.

En primer lloc, l'aprenentatge basat en problemes fa referència al plantejament d'un repte, situació o escenari en el què l'alumnat ha de formular hipòtesis, buscar, analitzar i utilitzar la informació per trobar respostes que desencadenin en la integració del coneixement. Generalment aquest problema es relaciona amb una situació del món real per tal que els infants puguin treballar a partir de solucions efectives i així poder-les aplicar. Aquest aprenentatge va formant-se al llarg del procés de resolució i està contextualitzat dins del problema que es planteja a l'inici. Els objectius principals d'aquest mètode són l'aprenentatge actiu, la resolució de problemes i el desenvolupament del pensament crític. (Generalitat de Catalunya, 2024)

En aquest cas, en relació amb la proposta didàctica que s'implementarà, el context gira entorn d'una joguina que ve de la Xina. El repte que es planteja és conèixer l'origen d'aquesta joguina a partir d'hipòtesis i d'un context que es mostrarà posteriorment. A partir d'aquí, es treballaran conceptes relacionats amb l'explotació laboral infantil i el consum responsable de forma paral·lela, així com la vulneració de drets humans, el cicle de vida de les joguines, els materials reutilitzables i la segona vida que li podem donar als objectes que tenim, però que ja no utilitzem. D'aquesta manera, es prendrà consciència del problema i també de les alternatives que existeixen per contribuir en el desenvolupament d'una societat compromesa amb l'entorn social. A més, considero que treballar a partir d'una joguina pot ser significatiu i motivacional, ja que és un objecte que tenen molt present en el dia a dia.

En segon lloc, les estratègies metodològiques que estaran presents durant la intervenció l'aprenentatge cooperatiu i l'aprenentatge entre iguals.

L'aprenentatge cooperatiu és un mètode educatiu que promou el treball en equip a partir de la distribució del grup classe en petits equips. L'objectiu és promoure la col·laboració entre iguals, en la què cada membre del grup té una responsabilitat individual que ha de complir per tal d'aconseguir l'èxit grupal. Aquest mètode ajuda a socialitzar i genera una major motivació en l'alumnat, a tenir més confiança en sí mateixos i en els/les companys/es.

A banda, l'aprenentatge entre iguals consisteix en la creació de parelles amb un objectiu comú i compartit que hauran d'assolir mitjançant la interacció i l'intercanvi de coneixement.

En tercer lloc, algunes activitats es realitzaran en espais fora de l'aula habitual, així com la zona d'esbarjo o de psicomotricitat. El motiu principal és que aquests contextos són més motivadors pels alumnes.

Per acabar, el rol del docent serà de facilitador o guia per tal proporcionar que els estudiants siguin els protagonistes en la creació del seu propi procés d'aprenentatge.

7. Programació

Títol	“Que s’amaga darrere d’una joguina?”
Curs	15

DESCRIPCIÓ

Aquesta situació d'aprenentatge té per títol “Que s’amaga darrere d’una joguina?” i es divideix en sis propostes diferents que pretenen endinsar a l'alumnat dins d'un problema global que viuen molts infants del món: l'explotació laboral infantil. De forma contínua i vinculada, el consum responsable també estarà present en les darreres activitats, per tal de fomentar accions crítiques i sostenibles que suposin un impacte positiu respecte al problema inicial. Al llarg de la proposta intervindran diferents àrees, sent així una situació d'aprenentatge interdisciplinària.

EIXOS D'ETAPA

1/ UN INFANT QUE CREIX I ES DESENVOLUPA AMB SEGURETAT I CONFIANÇA	x	L'infant podrà conèixer una realitat que es troba present a la societat i té una influència a escala global. En aquest sentit, podrà formar-se una opinió respecte a la temàtica i així actuar des d'un vessant ètic i crític. Això, l'ajudarà a entendre el món i a tenir major seguretat a l'hora de prendre decisions.
2/ UN INFANT QUE ES COMUNICA I GAUDEIX AMB DIFERENTS LLENGUATGES	x	Mitjançant diferents converses dirigides i espontànies, l'infant podrà participar i utilitzar normes socials durant l'intercanvi lingüístic. Així mateix, s'iniciarà en la comprensió dels aspectes bàsics de la comunicació durant les interaccions amb els/les altres. Per altra banda, a partir de situacions significatives i funcionals podrà desenvolupar aspectes relacionats amb la lectoescriptura i el llenguatge matemàtic.

3/ UN INFANT QUE DESCOBREIX I EXPERIMENTA L'ENTORN AMB CURIOSITAT	x	Aquest és l'eix amb més pes a la situació d'aprenentatge, atès que gairebé a totes les propostes hauran de verificar hipòtesis a partir de les preguntes plantejades. Això farà que puguin desenvolupar estratègies en la construcció de nous coneixements, creant relacions i connexions amb les idees prèvies. D'aquesta manera, l'infant podrà qüestionar-se i descobrir aspectes de l'entorn que l'envolta, sobretot, en relació amb l'impacte positiu o negatiu que tenen les accions humanes a la societat.
4/ UN INFANT QUE FORMA PART DE LA DIVERSITAT DEL MÓN QUE L'ENVOLTA	x	La situació d'aprenentatge presenta diverses activitats en petits grups, fet que produeix que l'infant hagi de seguir i acceptar les dinàmiques establertes. Això l'ajudarà a flexibilitzar les seves actituds personals i avançar en la relació amb els altres en termes d'igualtat. A més, s'introduirà en el coneixement dels drets humans per adquirir una actitud d'empatia i respecte.

EIX 1 - UN INFANT QUE CREIX I ES DESENVOLUPA AMB SEGURETAT I CONFIANÇA

COMPETÈNCIES	CRITERIS D'AVALUACIÓ	SABERS 2N CICLE
4. Progressar en l'adquisició de normes i hàbits saludables i ecosocialment responsables, guanyant confiança en les pròpies possibilitats i capacitats per construir la pròpia identitat.	1- Incorporar estratègies i hàbits saludables relacionats amb la cura personal i la cura de l'entorn, mostrant progressivament iniciativa i confiança. 2- Mostrar interès en diferents situacions, perseverant i demanant o acceptant ajuda, si és necessari.	- Incorporació progressiva d'hàbits sostenibles i ecosocialment responsables relacionats amb la salut, el benestar personal i l'entorn en què habiten.

EIX 2 - UN INFANT QUE ES COMUNICA I GAUDEIX AMB DIFERENTS LLENGUATGES

1. Interpretar, comprendre i expressar missatges, emprant recursos i coneixements basats en la pròpia experiència, per avançar en la comunicació i la construcció de nous aprenentatges.	2- Participar en situacions comunicatives de manera activa, espontània i respectuosa, ajustant el repertori comunicatiu a les propostes, als interlocutors i al context. 3- Fer un ús funcional de la llengua oral augmentant el repertori lingüístic i expressant idees, desitjos, sentiments i emocions	Comunicació oral. Expressió, comprensió i diàleg - Participació i escolta activa en situacions habituals de comunicació: converses, contextos de joc i diferents situacions de la vida quotidiana. - Ús d'un llenguatge respectuós amb les diferències i identificació progressiva, amb acompanyament adult.
2. Expressar-se de manera entenedora, personal i creativa mitjançant diferents llenguatges, explorant-ne les possibilitats i gaudint-ne, per respondre a diferents contextos comunicatius.	4- Mostrar interès per la descoberta progressiva de la relació entre el text oral i l'escrit, en contextos funcionals, participant en situacions significatives d'aproximació al llenguatge escrit.	Aproximació al llenguatge escrit - Ús significatiu d'estratègies per aproximar-se a la lectura: formulació d'hipòtesis; identificació de paraules i lletres significatives i usuals; utilització del context i del format de l'escrit, i

	6- Interpretar i crear manifestacions artístiques individuals i col·lectives, utilitzant i explorant diferents instruments, recursos o tècniques, mostrant una actitud curiosa i respectuosa.	ús de les il·lustracions, gràfics i altres imatges que acompanyen els textos. -Iniciativa i interès per expressar-se per mitjà de l'escriptura en contextos significatius i amb aproximació progressiva a l'escriptura convencional.
--	---	---

EIX 3 - UN INFANT QUE DESCOBREIX I EXPERIMENTA L'ENTORN AMB CURIOSITAT

3. Explorar i reconèixer elements i fenòmens del món natural, establint relacions entre la pròpia acció i les conseqüències que se'n deriven, per iniciar hàbits de sostenibilitat i conservació de l'entorn.	3- Conèixer i cuidar amb una actitud de respecte el medi natural, identificant l'impacte de les accions humanes en la conservació i la preservació de l'entorn	Indagació en el medi natural. Cura, valoració i respecte - Introducció progressiva del concepte de sostenibilitat.
---	--	--

4/ UN INFANT QUE FORMA PART DE LA DIVERSITAT DEL MÓN QUE L'ENVOLTA

1. Avançar en la relació amb els altres en condicions d'igualtat, creant lligams, per construir la pròpia identitat basada en els valors democràtics i de respecte als drets humans.	1- Establir relacions i vincles saludables amb els altres que respectin la convivència, la diversitat i la igualtat de gènere. 4- Participar en propostes de grup acceptant les dinàmiques i el funcionament acordat.	La vida amb els altres - Desenvolupament d'actituds d'empatia respecte als altres i envers la diversitat. - Disposició al diàleg i flexibilització d'actituds personals, amb acompanyament de l'adult.
2. Apreciar progressivament l'entorn social i cultural proper, respectant-ne la diversitat per conèixer i habitar el món	1- Reconèixer la diversitat del seu entorn proper, iniciant-se en el respecte a les diferències individuals.	Interacció social i cultural en l'entorn - Reconeixement d'altres grups socials propers.

OBJECTIUS D'APRENENTATGE	CRITERIS D'AVUACIÓ
1- Introduir-nos al concepte de l'explotació infantil a través d'una situació que exposa el problema per comprendre els efectes negatius que té socialment.	Compren el concepte de l'explotació infantil identificant i representant el fenomen mitjançant el llenguatge escrit i oral.
2- Identificar els drets dels infants mitjançant situacions discriminatòries i d'igualtat per desenvolupar una mirada solidària davant les desigualtats socials.	Reconeix els drets dels infants a partir de la classificació de diferents situacions quotidianes.

3- Descobrir els cicles de vida que pot tenir una joguina per mitjà d'un joc amb la Bee Bot per actuar conseqüentment en relació amb el consum responsable.	Discrimina quin cicle de vida és més ètic i sostenible mitjançant el raonament crític i la comparació de dues situacions diferents.
4- Explorar la diversitat de materials reutilitzables a través de la descoberta d'objectes quotidians per contemplar altres opcions sostenibles que redueixen el consum abusiu.	Identifica materials reutilitzables i pren consciència de la seva importància social, utilitzant material manipulatiu i digital.
5- Elaborar una joguina amb material reutilitzable per prendre consciència sobre la importància de reduir la demanda de nous objectes.	Fa ús de materials reutilitzables per crear una joguina i entendre que hi ha alternatives sostenibles per reduir el consum.

Compartim el que aprendrem		
Activitat 1: "D'on ve aquesta joguina?"		
Estratègia metodològica: Conversa, expressió oral, formulació d'hipòtesis i plasmació d'idees sobre el fenomen	Temporització: 45 minuts	Agrupament: Gran grup
Descripció i desenvolupament de la sessió: L'activitat s'inicia amb la presència d'una nova joguina a l'aula. A partir d'aquí, iniciarem una conversa sobre el seu origen: "D'on ve? Com ha arribat fins aquí? Qui l'ha pogut fabricar? Com es fabrica una joguina?" Tot seguit, observarem les imatges de dins la capsa, en les quals surt una nena xinesa fabricant joguines. Continuarem fent hipòtesis i raonant sobre aquest context, per posteriorment, treure conclusions. A continuació, desplegarem una carta que també es troba dins la capsa i alguns/es voluntaris/es podran llegir-la amb l'ajuda de l'adult. En aquesta carta coneixerem a la Tora, una nena xinesa que ens ha enviat aquesta joguina que ha fabricat ella mateixa. Farem una conversa sobre allò que ens ha explicat i s'introduirà el terme de l'explotació infantil. En acabar, cada infant podrà plasmar les seves idees relacionades amb el fenomen exposat (l'explotació infantil) a partir de la pregunta que es planteja al grup: "Quin problema té la Tora?" Finalment, tornarem a fer una rotllana en gran grup i iniciarem l'esquema d'aprenentatge de l'activitat 6.		
Avaluació: La pregunta final sobre el fenomen treballat (l'explotació infantil) serà la meua eina d'avaluació per veure si han entès la desigualtat amb la qual conviuen alguns infants del món. A més, els hi formularé		

preguntes per tal de veure si saben per què l'exploració infantil és un fenomen que afecta negativament la vida dels infants.

Aprenem

Activitat 2: "Els infants tenim drets?"

Estratègia metodològica:

Grups d'experts i aprenentatge cooperatiu

Temporització:

1:10 hora

Agrupament:

Gran grup / petits grups

Descripció i desenvolupament de la sessió:

A l'inici de la sessió recordarem els aspectes tractats a l'anterior proposta i els plantejaré la següent pregunta: "Quines coses creieu que tots els infants del món haurien de poder fer i tenir?" Agafaré la pissarra i aniré escrivint totes les ocurrences que tinguin. Aquesta pregunta serà el punt de partida per presentar els drets dels infants.

Després de dialogar sobre la qüestió exposada, cada infant es reunirà amb el seu equip de treball habitual. Com són cinc grups i n'hi ha deu drets, cada grup treballarà dos drets i després els compartirà amb la resta de companys/es. Per fer-ho, a sobre de la cada taula estaran disposades 12 il·lustracions i dues cartolines on hauran de classificar les imatges en funció de si consideren que representen un dret o no. En acabat, hauran d'ubicar el nom de cada dret amb el conjunt d'il·lustracions corresponents.

Posteriorment, farem un mural per enganxar les cartolines on s'il·lustren els drets dels infants i cada un/a podrà escriure una paraula o fer un dibuix en referència a aquest tema.

Finalment, tornarem a fer una rotllana en gran grup i continuarem amb l'esquema d'aprenentatge de l'activitat 6.

Avaluació:

Una de les principals estratègies que seguiré per tal d'avaluar els infants serà l'observació i les notes de camp. A part, la classificació que facin dels drets i el mural final també em servirà per veure els aprenentatges adquirits sobre el tema.

Activitat 3: "Com és el cicle de vida de les joguines?"

Estratègia metodològica:

Pensament computacional, representació plàstica i seqüenciació temporal

Temporització:

1:10 hora

Agrupament:

Dos grups

Descripció i desenvolupament de la sessió:

Aquesta proposta té la finalitat de conèixer els diferents tipus de vida que pot tenir una joguina. Per començar, farem un debat sobre quin creuen que és el cicle de vida de la joguina que ens va enviar la nena Xinesa.

Tot seguit, dividirem el grup en dos:

- Proposta 1: Consisteix a conèixer el cicle de vida d'una joguina. Així mateix, tindran una quadrícula amb cinc imatges (fabricació, transport, venda, ús i donació/rebuig). Les imatges estaran numerades de l'1 al 5 i amb la Beebot les hauran de buscar. A continuació, hauran d'ordenar-les seguint la seqüenciació temporal i nominal corresponent. Cada grup, però, tindrà un cicle de vida desigual. Les diferències principals es podran veure a les imatges referents al moment de fabricació de la joguina (un grup tindrà la imatge on surt un infant i a l'altre un adult) i a les imatges que mostrin el final del cicle de la joguina (un grup tindrà la imatge on surti una joguina a la paperera i l'altre a un hospital).
- Proposta 2: Consisteix a fer una joguina amb plastilina.

Ambdós grups faran les dues activitats de forma paral·lela i quan acabin es canviaran. Un cop realitzin les dues activitats farem una rotllana tots plegats. A continuació, cada grup enganxarà a la pissarra les imatges que han obtingut amb la Bee Bot, de manera que estiguin ordenades temporalment. Observarem que el cicle de vida del grup 1 és diferent que del grup 2. A partir d'aquestes dues seqüències conversarem sobre aquestes diferències. Aquesta comparació serà una oportunitat per poder exposar els coneixements que hem anat adquirint a les activitats anteriors. A més, podran reflexionar sobre quin és el cicle de vida més útil i respectuós per contribuir positivament a la societat en la qual vivim.

Seguidament, cada infant decidirà que vol fer amb la joguina que tenim a l'aula. En aquest sentit, els hi presentaré cinc imatges (una paperera, un hospital, una biblioteca, una família i una escola) i hauran de decidir on els agradaria que anés a parar. D'aquesta manera, podran entendre que hi ha bastants llocs on poden anar a parar les joguines abans de tirar-les.

Finalment, tornarem a fer una rotllana en gran grup i continuarem amb l'esquema d'aprenentatge de l'activitat 6.

Avaluació:

Per avaluar aquesta activitat faré preguntes formulades en gran grup sobre el cicle de vida de la joguina, per tal de veure qui identifica els fenòmens treballats i qui és capaç de fer un raonament crític de les desigualtats mostrades a les imatges.

Activitat 4: "Hi ha materials que es poden reutilitzar?"

Estratègia metodològica:

Identificació, numeració, competència digital

Temporització:

1:10 hora

Agrupament:

Gran grup

Descripció i desenvolupament de la sessió:

Abans d'iniciar la proposta farem una conversa on plantejaré les següents qüestions: "Què passa si no tinc diners per comprar una joguina? La puc fabricar jo? Com?" L'objectiu és introduir els materials reciclats i reutilitzables com a mesura per reduir el consum abusiu.

Tot seguit, anirem al pati, on es dividiran en cinc equips. Per fer-ho, els hi donaré un collar amb la imatge del material que ha de buscar cada grup (oueres, taps de plàstic, safates de plàstic, rotllos de cartó i taps de suro). Per incentivar la motivació, els hi posaré un cronòmetre que marcarà el temps que tenen per trobar el màxim d'objectes possibles.

Un cop hagin recol·lectat els objectes durant el temps determinat, cada equip els agruparà en una bossa per portar-los a l'aula. Tot seguit, els materials seran disposats a sobre de cada taula de treball, i cada equip haurà de comptar el material i apuntar-ho al full corresponent. Després, cada grup anirà voltant per les diferents taules per així poder comptar i familiaritzar-se amb el material que han trobat el/les seus/ves companys/es.

A continuació, els hi oferiré a cada parella una tauleta gràfica amb un joc interactiu que he dissenyat sobre els materials reutilitzats. El joc consisteix a relacionar la joguina feta amb material reutilitzat amb el seu material reutilitzar corresponent. D'aquesta manera, l'alumnat podrà conèixer el concepte de la reutilització

Finalment, tornarem a fer una rotllana en gran grup i continuarem amb l'esquema d'aprenentatge de l'activitat 6.

Avaluació:

El joc interactiu serà l'eina d'avaluació que utilitzaré per veure si identifiquen el concepte de reutilització i si fan una bona relació dels materials que es poden reutilitzar amb la seva joguina corresponent.

Activitat 5: "I nosaltres, podem fer joguines?"

Estratègia metodològica:

Creació plàstica individual

Temporització:

2:30 minuts

Agrupament:

Gran grup

Descripció i desenvolupament de la sessió:

Aquesta proposta es divideix en dues sessions.

A la primera sessió, els infants decidiran quins materials volen utilitzar per construir la seva joguina. Abans, però, buscarem joguines a internet per agafar idees que ens inspirin per crear la nostra. Tot seguit, hauran de fer un disseny, a partir dels materials que tenen, per saber com serà la joguina que crearan a la propera sessió.

A la segona sessió, crearem les joguines amb els materials reciclats per posteriorment fer una exposició a l'aula.

Finalment, tornarem a fer una rotllana en gran grup i acabarem l'esquema d'aprenentatge de l'activitat 6. Demanaré cinc voluntaris per escriure o dibuixar els aprenentatges que s'han adquirit a la sessió. Això haurà estat consensuat per tot el grup amb una conversa prèvia. A més, en ser l'última sessió, faré preguntes obertes per tal que em puguin explicar els seus aprenentatges amb l'ajuda i el suport de l'esquema.

Avaluació:

Durant la realització de la proposta els hi aniré formulant preguntes per veure si saben quina finalitat social té utilitzar i crear objectes amb material reciclat. Alhora, observaré quina capacitat plàstica tenen per fer una creació en 3D i quines estratègies o tècniques utilitzen durant el procés de construcció. Això em servirà per saber el grau de destresa, la motricitat fina i l'habilitat creativa.

Apliquem el que hem après

Activitat 6: “Creació d’un esquema d’aprenentatge conjunt”		
Estratègia metodològica: Sintetització de les idees adquirides, lectoescriptura significativa, expressió oral	Temporització: 50 minuts (5 sessions)	Agrupament: Gran grup
Descripció i desenvolupament de la sessió: Aquesta és una activitat que es desenvoluparà al llarg de la situació d’aprenentatge. Al final de cada sessió, dedicarem uns deu minuts per sintetitzar tots els continguts i sabers que hem assolit amb les propostes. Això quedarà plasmat a un mural que s’anirà construint conjuntament. L'esquema d'aprenentatge em serveix com a instrument d'avaluació per veure que han après a cada sessió i quin grau d'interès han tingut a l'hora de voler escriure o llegir les idees plasmades a l'esquema. A més, amb el mural puc fer-los preguntes relacionades amb la temàtica per veure que saben explicar segons els coneixements que han adquirit.		
Avaluació: L'esquema d'aprenentatge em serveix com a instrument d'avaluació per veure que han après a cada sessió i quin grau d'interès han tingut a l'hora de voler escriure o llegir les idees plasmades a l'esquema. A més, amb el mural puc fer-los preguntes relacionades amb la temàtica per veure que saben explicar segons els coneixements que han adquirit.		

MESURES I SUPORTS UNIVERSALS
Totes les mesures i suports universals han de permetre flexibilitzar l'aprenentatge. Ens referim, doncs, a la diversificació de les activitats i la seva organització i la possibilitat de flexibilitzar el temps destinat a les activitats, per atendre a tot l'alumnat i ser conscient dels diversos ritmes d'aprenentatge presents a l'aula. L'acompanyament individual de l'alumne/a serà clau per conèixer que cal reforçar o potenciar. A més, durant el desenvolupament de la situació d'aprenentatge oferiré les següents estratègies didàctiques: - Activitats que impliquin l'aprenentatge cooperatiu. - Diferents suports per a la construcció del coneixement: material manipulatiu, escrit, oral, gràfic, digital i tecnològic. - Durant les sessions de classe i en finalitzar l'activitat, faré servir dinàmiques o instruments diversos perquè l'alumnat expressi què ha après i, alhora identifiqui què ha de millorar. - Activitats multinivell que permetin diferents graus d'exigència segons les potencialitats de cada infant. - Estratègies per ajudar l'alumnat a identificar el que han après i per comprendre les raons de les seves dificultats i facilitats. - Organitzadors gràfics (esquemes) per fer que la informació sigui més accessible i organitzada. Així mateix, que l'alumnat pugui conèixer quines característiques són més rellevants pel seu aprenentatge i alhora pugui crear una estructura interna del coneixement adquirit. - Tasques que permetin la participació activa. - Implicar a tots els estudiants en els debats i converses.

MESURES I SUPORTS ADDICIONALS O INTENSIVS

Alumne	Mesura i suport addicional o intensiu
N. N. (NEE) TEA, hiperactivitat i impulsivitat	- Durant la realització de les diferents activitats aquest infant tindrà una mestra de suport o una vetlladora. - Proporcionaré un racó amb materials manipulatius per tal que pugui anar a jugar quan no vulgui fer les activitats programades.
B. D. (NEE) TEA	- Li anticiparé les propostes que farem aquell dia. - Estaré atenta a les emocions que manifesta per poder oferir una atenció adequada a les seves necessitats.
M. T. (NESE) Dificultat en l'aprenentatge	- Les activitats ofereixen opcions assequibles pel seu nivell d'aprenentatge. - Li proporcionaré més temps per tal que pugui seguir el seu propi ritme d'aprenentatge durant la realització de les activitats. - Li oferiré una atenció més individualitzada per atendre a les seves necessitats educatives.

FONT: Raquel González, 2024

8. Resultats i reflexions sobre la intervenció

La situació d'aprenentatge ha estat distribuïda en cinc sessions i ha constatat de sis activitats. He combinat les activitats per fer-les tant a la tarda com al matí per poder adaptar-me a la seva disponibilitat dins de l'horari lectiu. Durant aquests dies, la motivació per part dels agents educatius i aprenents ha estat present des de l'inici fins al final i l'alumnat ha pogut seguir el fil conductor de manera òptima gràcies al recurs visual de l'esquema d'aprenentatge. A més, cada cop que s'iniciava una activitat es feia èmfasi en l'activitat anterior per connectar els conceptes adquirits amb els nous aprenentatges, fet que facilitava el seguiment de la proposta.

Al llarg de la intervenció, he anat fent una valoració general dels resultats obtinguts envers el desenvolupament crític i els nous coneixements que anava obtenint l'alumnat.

Cal destacar que el problema plantejat sobre l'explotació laboral infantil va ser bastant difícil d'introduir perquè és un concepte una mica abstracte per a l'etapa d'infantil, per això s'ha de tractar a partir d'una història o conte. En aquest cas, en fer-ho a través d'un peluix procedent de la Xina, enviat per una nena que estava patint aquesta situació d'explotació laboral, va generar curiositat per voler aprofundir més sobre el fenomen. Per tal que poguessin entendre el problema, vam haver de dedicar més temps del programat a parlar sobre aquesta realitat global i com això afecta molts infants del món. Després d'una llarga conversa van entendre que treballar no és dolent, el que és dolent és que un

infant no pugui anar a l'escola perquè algú l'obliga a treballar. Per avaluar la comprensió del fenomen com una problemàtica negativa vaig proporcionar un full amb la pregunta "Quin problema té la Tora?", on escrivien i/o dibuixaven aspectes d'acord amb el que s'havia parlat prèviament. Amb aquest recurs d'avaluació vaig poder veure que la major part de l'alumnat havia entès el concepte de l'explotació laboral infantil.¹

Pel que fa a les activitats en les quals havien de posar a prova el seu pensament crític per discriminar quines accions són socialment ètiques, responsables i van d'acord amb els drets dels infants, aquestes les van dur a terme de forma satisfactòria. El fet de poder comprar i classificar allò que està bé amb allò que està malament és un mètode d'aprenentatge que va facilitar el seu raonament crític a l'hora de formar una opinió i entendre que són els drets dels infants o quin cicle de vida d'una joguina és més respectuós amb l'entorn i les persones. A part, en fer-ho de forma cooperativa la implicació dels infants era més notòria perquè tots tenien una responsabilitat col·lectiva per aconseguir els objectius de les activitats plantejades.

Respecte a l'aprenentatge del consum responsable s'ha fet a través de dinàmiques actives i jocs amb materials manipulatius. Això ha produït que la comprensió de la importància d'utilitzar materials reutilitzables fos més significativa. Tot i això, la vinculació amb l'explotació laboral infantil s'ha hagut de treballar de forma més detallada per entendre la reducció del consum abusiu i l'impacte positiu que això té en molts àmbits socials, sobretot en relació amb el problema socialment rellevant tractat.

En general, estic satisfeta dels resultats obtinguts i del treball fet, tant per part dels infants com per la meua. Considero que han sigut activitats vivencials i significatives en les quals he fet particip a tot l'alumnat i, sobretot, els hi he oferit eines perquè siguin conscients del seu procés d'aprenentatge. He vist l'efectivitat de les propostes quant a la resposta de l'alumnat, que ha demostrat entendre els fenòmens i alhora ha posat en pràctica el pensament crític davant les diferents situacions presentades. No obstant això, he valorat que hi ha alguns aspectes a millorar. Per una banda, l'esquema d'aprenentatge ha sigut una eina útil per seguir el fil conductor de la temàtica, però ha sigut poc pràctic respecte a l'ús dels recursos disponibles que oferia (imatges, targetes, paraules...). Això és degut al fet que estava ubicat a un lloc poc accessible per als infants i, per tant, no poden prestar-hi atenció si no hi havia un adult present. Si ho tornés a fer, el que canviaria seria la seva ubicació i ho deixaria a un lloc més disponible per a la interacció amb els infants, alhora els hi proporcionaria un racó en el mateix espai que l'esquema amb tots els materials que s'han anat utilitzant perquè puguin utilitzar-los de forma lliure. Per l'altra banda, per tractar el problema socialment rellevant hauria utilitzat un conte amb el suport de titelles. Aquest concepte va ser difícil d'introduir, tot i generar

¹ A l'annex 1 "Activitat 1" es poden veure els resultats de l'activitat

molta expectativa amb la capsa sorpresa i la carta de la Tora. Això es podria haver complementat amb un conte o vídeo teatralitzat. A més a més, per tal d'enriquir l'experiència i fer-la més immersiva hauria fet una excursió al barri per tal de presenciar i conèixer on podem comprar objectes per contribuir al consum responsable i ètic. A més, hauria fet una jornada solidària a l'escola per donar a altres entitats necessitades totes aquelles joguines que ja no fem servir, però que altres persones els hi poden donar una segona vida.

Per acabar, els resultats que he obtingut de la situació d'aprenentatge implementada puc afirmar que són satisfactoris per l'alt percentatge de participació i implicació que han generat les diferents propostes. A més, el pensament crític i les reflexions han estat presents a l'hora de tractar el fenomen i proposar solucions que estiguin al seu abast.

9. Conclusions

En aquest últim apartat que conclou el Treball de fi de Grau es realitza una valoració concreta i detallada dels objectius plantejats prèviament. A continuació es justifica de quina manera s'han dut a terme i quin grau d'assoliment han tingut en el transcurs del treball, tant en l'àmbit professional com en el personal.

- Un dels principals objectius estava relacionat amb el disseny i aplicació d'una situació d'aprenentatge sobre l'explotació laboral infantil com a problema socialment rellevant a l'aula d'infantil. Aquest objectiu s'ha complert de manera satisfactòria perquè s'ha elaborat una programació didàctica sobre la temàtica, utilitzant metodologies actives per poder presentar les propostes a un grup d'infants. L'aplicació de les activitats han sigut una oportunitat per apropar els conceptes claus que es volien treballar, per tant, la proposta dissenyada i executada va en sintonia amb l'objectiu principal del present treball. En l'àmbit professional, he desenvolupat habilitats per tal de planificar activitats motivadores i significatives, fent ús de recursos i mètodes variats. Això m'ha permès fomentar la inclusió a l'aula i adaptar-me als seus interessos i necessitats. A banda, he utilitzat estratègies pedagògiques per avaluar els coneixements que s'anaven adquirint, fet que m'ajudava a modificar la meva pràctica per intentar que tothom pogués adquirir els objectius d'aprenentatge.
- Pel que fa al fet de fomentar el consum responsable als infants, aquest objectiu s'ha dut a terme a través de les darreres activitats de la situació d'aprenentatge. A partir de presentar la problemàtica, els infants han anat descobrint quines són les alternatives al consum abusiu, el qual sovint fomenta l'explotació infantil. En aquest sentit, s'han interessat i han experimentat el concepte de la reutilització.

- Quant als objectius enfocats en la indagació bibliogràfica, considero que he adquirit habilitats de recerca per contrastar la informació i seleccionar aquella que és d'interès pedagògic per al treball. Per aquest motiu, m'he endinsat en un gran ventall d'autors, teories i propostes d'aprenentatge que han sigut rellevants per ampliar el meu coneixement i enriquir posteriorment la programació. En concret, he plasmat de forma objectiva la informació, per així conèixer diferents perspectives que podien formar part de la part pràctica.
- Respecte a l'objectiu relacionat amb la indagació del mètode d'ensenyament-aprenentatge dels problemes socialment rellevants, he pogut conèixer quins beneficis didàctics té aquest tipus de metodologia a educació infantil, en la qual es posa en pràctica el pensament crític. Així mateix, l'alumnat ha pogut analitzar una situació concreta, extreure unes reflexions subjectives i posar en pràctica solucions innovadores per disminuir l'impacte social del fenomen.
- A partir de la indagació del PSR (l'explotació laboral infantil) he pogut executar el meu objectiu relacionat amb la definició del fenomen com a problema socialment rellevant. En aquest sentit, a partir de la lectura de diferents articles i dades oficials he comprovat que l'explotació laboral infantil és un problema emergent en el nostre món i això suposa greus conseqüències socials i econòmiques. Per tant, considero que ha sigut un tema molt encertat per treballar-ho amb infants per la seva rellevància en l'actualitat, tot i ser una realitat que està bastant invisibilitzada en les societats més desenvolupades.
- Amb referència a l'objectiu de conèixer mètodes de consum responsable, això m'ha servit per poder promoure hàbits de consum sostenible de cara a la reducció de les compres abusives sense miraments socials. En aquest cas, m'he centrat en la reutilització dels materials que tenim a l'abast i en el segon ús que podem donar a les joguines que no fem servir. A partir d'aquest objectiu que s'ha treballat en profunditat, els infants han incorporat valors ètics i solidaris que fan d'ells/elles uns/es presents i futurs/es ciutadans/es responsables i conscients.
- Finalment, a través d'aquesta proposta he pogut evidenciar que tractar temes controvertits sobre les ciències socials a l'etapa d'infantil és possible i necessari, però s'ha de fer des de la sensibilitat, el tacte i l'empatia. En cap moment s'ha d'imposar una opinió, sinó la millor manera és presentar els fets tal com succeeixen perquè l'alumnat pugui desenvolupar una anàlisi crítica de la situació i actuar en relació amb els valors que han anat adquirint.

10. Referències bibliogràfiques

- ASGECO. (2018) ¿Qué es el consumo responsable?. *Consumidores responsables*. Recuperat de: <https://consumidoresresponsables.org/que-es-el-consumo-responsable/>
- Benejam, P. (1999). La Oportunidad de identificar conceptos clave que guíen la propuesta curricular de ciencias sociales. *Íber: Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia*. 1 (21). 5-12. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=183892>
- Canals, R. (2017). L'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials avui: un enfocament disciplinari o a partir de problemes?, *Revista Catalana de Pedagogia*, 13, 63-87. Recuperat de: <https://raco.cat/index.php/RevistaPedagogia/article/view/99071>
- Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward. (10 June 2021) *International Labour Organization (ILO)*. Recuperat de: https://www.ilo.org/ipec/Informationresources/WCMS_797515/lang--en/index.htm
- Convenio sobre las peores formas de trabajo infantil (1999). Article 3 del Conveni núm. 182 de l'Organització Internacional del Treball. Organización Internacional del Trabajo (núm. 182) (ilo.org).
- Escola Sant Jordi. (2023). Generalitat de Catalunya: Departament d'Educació. Recuperat de: <https://agora.xtec.cat/escolasantvi/>
- Generalitat de Catalunya (2024). Xarxa Telemàtica Educativa a Catalunya. Metodologies interactives. Recuperat de: <https://xtec.gencat.cat/ca/projectes/emprenedoriaprimaria/metodologies/>
- Guevara, E., Moreno, J. (2020). El aprendizaje de las Ciencias Sociales desde una perspectiva didáctica contextual. *ACADEMO: Revista de Investigación de Ciencias Sociales y Humanidades*, 8 (1), 88-100. Recuperat de: <https://revistacientifica.uamericana.edu.py/index.php/academo/article/view/360/402>
- González, J.(2001). John Dewey y la pedagogía progresista. Dins de J.Trilla. *El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI*. (pp. 15-39). Barcelona: Graó. Recuperat de: <https://idus.us.es/bitstream/handle/11441/70705/0%202001%20ch%20Dewey%20Gra%c3%b2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Guía Didáctica. Trabajando la infancia Comercio Justo y Explotación Infantil. Recuperat de: <https://www.setem.org/comunitat-valenciana/actualidad/noticias/guia-didactica-trabajando-la-infancia-comercio-justo-y-explotacion-infantil/>

Mata, A. (2018). *Lev Vygotsky*. Educat 35. Bloc de Psicopedagogia, Prisma. P. 2. Recuperat de: <https://www.educat.cat/blog/lev-vygotsky/>

Pagès, J., Canals, R. (2011). El conocimiento social y su contribución a la enseñanza y el aprendizaje de las competencias básicas. *Aula de Innovación Educativa*. 1 (198), 35-40. Recuperat de: <https://core.ac.uk/download/pdf/132092904.pdf>

Pagès, J., Santisteban, A. (2013) Una mirada del pasado al futuro en la didáctica de las ciencias sociales Dins de Pagès, J., Santisteban, A. (eds.) *Una mirada del pasado al futuro en la didáctica de las ciencias sociales: Investigación e innovación en didáctica de las ciencias sociales*. (pp.17-39). Recuperat de: http://didactica-ciencias-sociales.org/wp-content/uploads/2013/11/XXVSIMPO1_v2.pdf

Payer (s.d) Generalidades de la teoría constructivismo. Dins de Payer, M. Teoría del constructivismo social de Lev Vygotsky en comparación con la teoría de Jean Piaget. (pp. 1-3). Recuperat de: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/52192872/TEORIA_DEL_CONSTRUCTIVISMO_SOCIAL_DE_LEV_VYGOTSKY_EN_COMPARACION_CON_LA_TEORIA_JEAN_PIAGET-libre.pdf

Projecte Lingüístic de centre. (2022). Escola Sant Jordi. Recuperat de: https://drive.google.com/file/d/1pmGdLWNb6umJP9GCM5wQ_zacFQt1eJb4/view

Santisteban, A. (2018). Educació per a la justícia social des de l'ensenyament de les ciències socials, la geografia i la història. Dins Bacarizo, T., Santisteban, A. Pagès, J. (eds.) *Què està passant al món? Què estem ensenyant?: Per un ensenyament de les ciències socials centrat en els problemes, la justícia social i la ciutadania global*. (pp.13-25). Recuperat de: https://ddd.uab.cat/pub/lilibres/2018/195423/Que_esta_passant_al_mon_que_estem_ensenyant-2018.pdf

UNICEF. (2023). *Trabajo Infantil*. Recuperat de: <https://www.unicef.es/causas/trabajo-infantil>

Verdeja, M. (2020). El legado pedagógico de Paulo Freire: una pedagogía de la esperanza que nos invita a realizar una lectura crítica del mundo y soñar con las posibilidades de transformación en un mundo ético y profundamente solidario. *Voces de la educación*. 3 50–67. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7601831>

11. Annexos

Annex 1: Imatges intervenció

Totes les imatges on surt la cara d'algun infant és perquè tinc el permís i el consentiment de la família (les famílies han firmat l'autorització que ens facilita la Universitat Autònoma de Barcelona sobre els drets d'imatge). Així mateix, les imatges s'han utilitzat únicament per fer aquest treball i no s'han exposat ni s'exposaran a cap altre lloc.

Activitat 1: “D’on ve aquesta joguina?”

Descobrim que hi ha a la capsa:

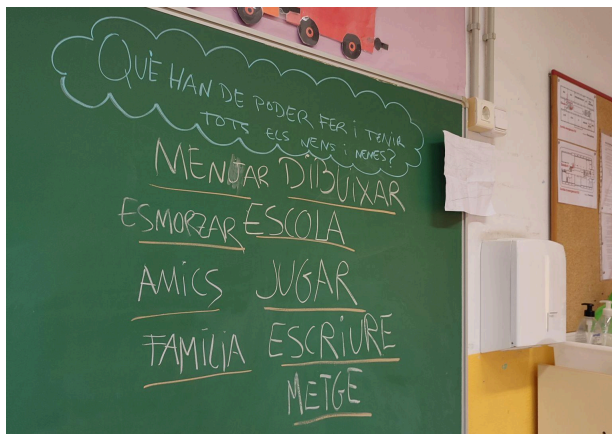

Quin problema té la Tora?"

Activitat 2: “Els infants tenim drets?”

Pluja d'idees sobre la pregunta: “Quines coses creieu que tots els infants del món haurien de poder fer i tenir?”

Classificació dels drets:

Exposicions dels drets:

Mural:

Activitat 3: “Quin és el cicle d’una joguina?”

Racó 1: “Plastilina”

Racó 2: “Beebots”

Reflexió sobre el cicle de vida de les joguines:

Estadística:

Activitat 4: “Hi ha materials que es poden reutilitzar?”

Recerca de materials al pati:

Recompte de materials:

Joc interactiu sobre la reutilització amb les tauletes gràfiques:

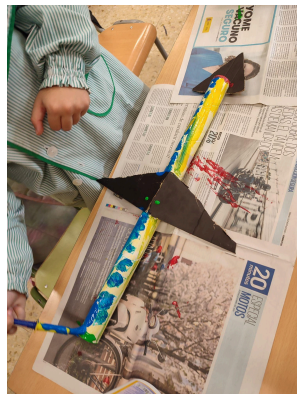

Activitat 5: “I nosaltres, podem fer joguines?”

Disseny de la joguina

Creació de la joguina:

Activitat 6: "Creació d'un esquema d'aprenentatge conjunt"

QUÈ S'AMAGA DARRERA D'UNA JOGUINA?

① D'ON VE AQUESTA JOGUINA?

QUIN PROBLEMA TÉ LA TOVA?

QUIN PROBLEMA TÉ LA TOVA?

NO'É CORRECTE QUE UN INFANT TREBALLI I NO VAGI A L'ESCOLA

② ELS INFANTS TENIM DRETS?

③ COM É EL CICLE DE VIDA DE LES JOGUINES?

④ ELS MATERIALS ES PODEN REUTILITZAR?

QUANTS MATERIALS HEM TROBAT?

⑤ CREEM LES NOSTRES JOGUINES!